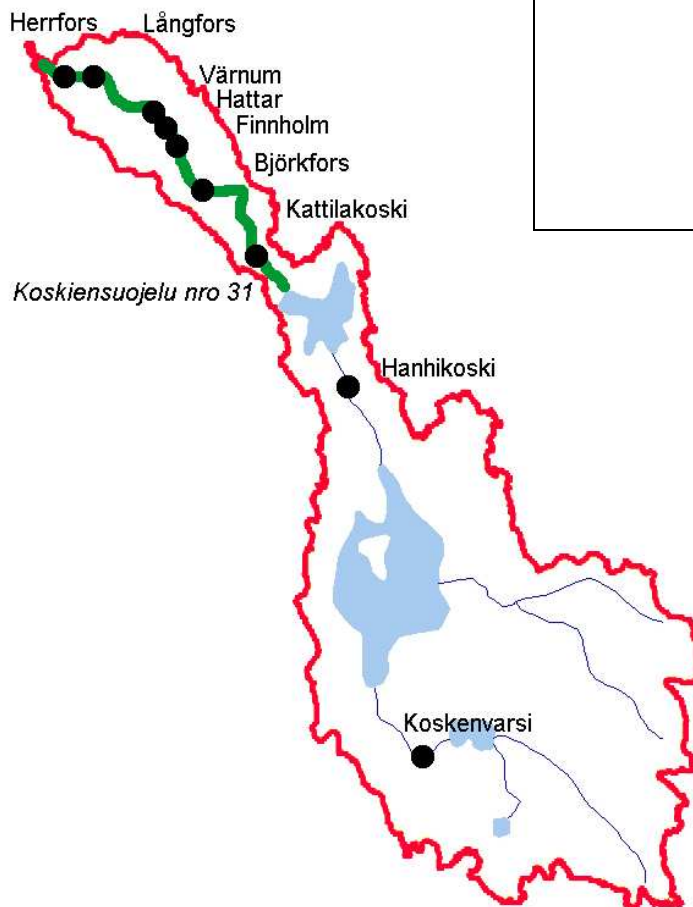

47 Ähtävänjoen vesistöalue

Vesistöalueen pinta-ala 2 054 km²
 Järvisyys 9,8 %

Suojelu (koskiensuojelulaki 35/1987)
 nro 31, Evijärven alapuoli-meri

Vesistöno	Vesistö + laitos	Rakennetut	
		MW	GWh/a
47	Ähtävänjoen vesistöalue	9,4	45,9
	Herrfors	0,5	3,0
	Långfors	1,1	4,4
	Värnum	0,6	4,5
	Hattar	1,1	4,4
	Finnholm	0,7	3,8
	Björkfors	1,2	6,8
	Kattilakoski	1,9	9,0
	Hanhikoski	1,5	6,0
	Koskenvarsi	0,8	4,0

Yleistä

Ähtävänjoki saa alkunsa Suomenselältä Soinin, Alajärven ja Vimpelin kuntien alueelta. Vesistön suuri keskusjärvi on Lappajärvi, josta alkaa varsinainen Ähtävänjoki. Pian tämän jälkeen Ähtävänjoki laajenee Evijärveksi, josta alkaa yhtenäinen, noin 60 km pitkä jokijakso. Ähtävänjoen vesistöalue on pohjalaisittain runsasjärvinen järvisyyden ollessa noin 10 %. Vesistöalueen pinta-ala on reilut 2 000 km².

Säännöstely ja vesivoima

Ähtävänjoen vesistöalueella on toiminnassa yhdeksän vesivoimalaitosta, joista seitsemän on Evijärven alapuolisella jokijaksolla. Alueen kaikkia suurimpia järviä eli Evijärveä, Lappajärveä ja Alajärveä säännöstellään.

Tulvat

Ähtävänjoen vesistöalueella ei ole merkittäviä tulvaongelmia verrattuna Pohjanmaan muihin suuriin jokiin. Tämä johtuu ennen kaikkea vesistöalueen suuresta järvisyydestä.

Vesistön käyttö ja suojeleminen

Ähtävänjoen vesistöalue on Evijärven alapuoliselta osaltaan suojeltu koskiensuojelulailta uudelta vesivoimarakentamiselta.

31. Ähtävänjoen alaosa Evijärvestä alkaen

Alueeseen kuuluu Ähtävänjoen vesistön alaosa Evijärvestä alkaen vesistöalueilla 47.01 ja 47.06 Evijärven kunnassa ja Pietarsaaren maalaiskunnassa.

Ähtävänjoessa on Evijärven alapuolella 29 koskea ja virtapaikkaa. Seitsemässä koskessa on voimalaitos. Lisäksi useissa koskissa on ollut myllyjä ja sahoja. Ähtävänjoki laskee Luodonjärveen, joka on merenlahdesta padottu makeanvedenallas. Patojen ja Luodonjärven patoamisen vuoksi kalan kulku merestä jokeen on estynyt. Joen uoma on uiton vuoksi perattu, joten muutoin rakentamattomien koskien uoma on jossain määrin muuttunut.

Ähtävänjoki on edellä kuvatuista luonnontilan muutoksista huolimatta kuitenkin luonnonsuojelun kannalta merkittävä. Joki on muista Etelä-Pohjanmaan joista poikkeava kokonaisuus. Joen virtaama on melko tasainen vesistön Etelä-Pohjanmaalla poikkeuksellisen suuren järvisyyden ansiosta ja veden laatu on säilynyt hyvänä kuormituksesta huolimatta. Etelä-Pohjanmaan vesistöille luonteenomaisia sulfidisavien aiheuttamia happamuusongelmia ei sarottavasti ilmene Ähtävänjoessa. Joessa on säilynyt useita varsin luonnontilaisia koskia.

Ähtävänjoessa esiintyy uhanalaista jokihelmisimpukkaa. Paikallisia tammukkakantoja on säilynyt ja kalastoa on täydennetty istuttamalla taimenta ja harjusta. Jokivarressa on säilynyt varsin edustavia rantalehtoja. Talviaikaan Ähtävänjoki on yksi tärkeimmistä koskikaran talvehtimisalueistamme. Ähtävänjoessa on virkistys- ja kotitarvekalastusvilkasta ja Ähtävänjoki on hyvä urheilukalastuskohde.

Ähtävänjoen luonnontilaisimman koskijakson rantojen maanomistajat ovat tehneet hakemuksen luonnonsuojelun alueen perustamiseksi. Alueella ei ole luonnonvirtaamaan perustuvalta nimellisteholtaan yli 0,5 MW:n patoamattomia koskia. Yhden vanhan voimalaitoksen uudelleenrakentamista sekä alakanavan perkausta koskeva lupahakemus on vesioikeuden käsiteltävänä. (Hallituksen esitys 25/1986)

Ähtävänjoki mereltä Evijärvelle saakka kuuluu Natura 2000 -ohjelmaan.

Ähtävänjoki on rakennettu pääosiltaan energiatuotantoa varten. Jokiuomaa on muutettu perkaamalla, pengertämällä ja patoamalla. Vesistöä myös säännöstellään melko voimakkaasti. Vesistöalueella on yhdeksän voimalaitosta. Ähtävänjoella on vahva saukkokanta ja siellä

esiintyy myös valtakunnallisesti uhanalainen nilviäinen. Jokialueen kalastoon kuuluvat mm. hauki, ahven, made, purotaimen, lahna, särki, salakka ja kiiski. Rapu istutettiin Ähtävänjokeen 1920-1930 -luvulla. Ähtävänjoki on ollut tuottoisa rapujoki, mutta rapurutto tuhosi kannan 1960-luvulla ja rapukannan elpyminen on ollut hidasta. Ähtävänjoki on voimalaitoksistaan huolimatta luonnonsuojelullisesti ja kalastollisesti arvokas vesistö. Joella on huomattava merkitys uhanalaisen lajiston suojelun kannalta. (Ympäristöhallinto 2003c¹)

Lisäksi Finnholmin voimalaitoksen yläpuolelta on yhteensä vajaan 20 kilometrin matkalla luonnonsuojelualue "Ähtävänjoen rannat", joka useassa osassa ulottuu Hjuljärviin (Juurijärvi) saakka.

Tarkastellut suunnitelmat

- Vesihallitus. 1977. Pohjanmaan keskiosan vesien käytön kokonaissuunnitelma. Tiedotus 123.
- Oy Vesirakentaja. Useat eri voimalaitossuunnitelmat

Vesihallitus (1977) ei esitä Ähtävänjoen alaosaan vesiluonnon perusteella suojeltavaksi kohteeksi, mutta kiinnittää huomiota jokimaiseman säilyttämiseen, kun voimalaitoksia rakennetaan. Vesihallitus esittää sen sijaan suojeltaviksi joitakin Ähtävänjoen latvavesiä, mm. Lohijoen ja Kuninkaanjoen.

Voimatalouden edistämistoimenpiteenä esitetään, että Evijärven alapuolisella osalla tehostetaan nykyisiä voimalaitoksia. Lisäksi voidaan rakentaa kaksi tai kolme uutta jokivoimalaitosta. Alajärven säännöstelyn toteutus luo edellytykset Koskenvarren voimalaitoksen laajennukselle. Nykyisten toteutuskustannusten ja energian hintasuhteiden vallitessa Ähtävänjoen porrastamista keskitetyksi suuriin putouksiin ei suositella ratkaisun vaatimien suurehkojen vesistöllisten muutosten johdosta. (Vesihallitus 1977b)

Yhteenveto

Ähtävänjoki on lähes kokonaan porrastettu joki, joka on Evijärven alapuoliselta osaltaan suojeltu koskiensuojelulla. Ähtävänjoen luontoarvot ja vesivoimantuotanto voitaneen yhdistää nykytietämyksellä niin, että kumpikaan arvo ei vaarannu. Ähtävänjoen jatkorakentamisella saataisiin lisätehoa vajaan 2 MW ja lisäenergiaa reilut 10 GWh/a. Ähtävänjoen luontoarvoista ja vesivoimasta tulisi käydä keskustelua ja niiden vaikutuksia toisiinsa tulisi selvittää nykyisen, parhaan tietämyksen perusteella.

48 Kruunupyynjoen vesistöalue

Vesistöalueen pinta-ala	788 km ²
Järvisyys	2,8 %

Kruunupyynjoen vesistöalue on melko pieni ja vähäjärvinen. Alueella ei ole merkittävää vesivoimapotentiaalia, ja alueen vesivoimalla on vain paikallista merkitystä. Alueella on tiedossa yksi voimalaitossuunnitelma, jonka mukaisesti uuden voimalaitoksen tehoksi tulisi noin 0,3 MW ja vuosienenergiaksi noin 0,9 GWh.

¹ <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=20618&lan=fi>